

Sprawa C-39/24**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

15 stycznia 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego: Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n.º 6 de Ceuta
(Hiszpania)**Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:**

2 stycznia 2024 r.

Strona powodowa:

Justa

Strona pozwana:

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A.

[...] [Sąd odsyłający, postępowanie i strony] [...]

POSTANOWIENIE

[...]

OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE

- 1 W niniejszej sprawie postanowiono zawiesić postępowanie, ponieważ stronom i Ministerio Fiscal (prokuraturze) zaproponowano wystąpienie z odesłaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [zwanego dalej „Trybunałem”].
- 2 Termin wyznaczony stronom i Ministerio Fiscal (prokuraturze) na przedstawienie ich stanowiska co do zasadności wystąpienia przez sąd odsyłający ze wspomnianym odesłaniem prejudycjalnym upłynął, a strony złożyły pisma procesowe, których treść znajduje się w aktach sprawy.

UZASADNIENIE

3 [...]

4 [...].

5 [...]

[Wniosek o zastosowanie trybu pilnego lub trybu przyspieszonego oddalony przez sąd odsyłający]

6 [...]

[Ewentualne odesłanie prejudycjalne w przedmiocie kosztów niniejszego postępowania, z którym sąd odsyłający odmówił wystąpienia].

7 [...]

8 [...]

[Artykuł 267 TFUE i inne przepisy prawa Unii dotyczące składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym oraz zalecenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dla sądów krajowych dotyczące składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym].

9 W niniejszej sprawie zastosowanie mają następujące dyrektywy wspólnotowe:

– *Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, art. 3, 5, 6 i 7 tej dyrektywy.*

– *Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym, art. 7 tej dyrektywy.*

10 W niniejszej sprawie zastosowanie mają następujące przepisy krajowe:

– *Orden de 5/5/1994 sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios (rozporządzenie z dnia 5 maja 1994 r. w sprawie przejrzystości warunków finansowych kredytów hipotecznych), pkt 4 załącznika II i art. 5.*

– *Ley 5/2019 de 15 de marzo, que regula los contratos de crédito inmobiliario (ustawa 5/2019 z dnia 15 marca 2019 r. regulująca umowy kredytu na zakup nieruchomości), art. 14 dotyczący przejrzystości.*

– *Real Decreto Legislativo 1/2007 de 16 de noviembre, Texto Refundido de la Ley General para la Defensa de Consumidores y Usuarios (królewski dekret ustawodawczy 1/2007 z dnia 16 listopada 2007 r. zatwierdzający tekst jednolity*

ogólnej ustawy o ochronie konsumentów i użytkowników), art. 8 lit. b) i d), art. 60, 80, 82, 83.

– Ley 26/88 de 29 de julio sobre disciplina e intervención de entidades de crédito (ustawa 26/88 z dnia 29 lipca 1988 r. o uregulowaniu i interwencjach instytucji kredytowych).

– Ley 7/98 de 13 de abril, de condiciones generales de la contratación (ustawa 7/98 z dnia 13 kwietnia 1998 r. o ogólnych warunkach umownych), art. 3, art. 8 ust. 1, art. 8 ust. 2, art. 5 ust. 5, art. 7 i 10.

– Código Civil (kodeks cywilny), art. 1303 i inne powiązane przepisy.

- 11 Przedmiotem niniejszego postępowania jest warunek umowny dotyczący prowizji za udzielenie kredytu zawarty w akcie notarialnym dotyczącym kredytu hipotecznego sporządzonym przez notariusza [...] w dniu 3 listopada 2005 r., w którym to akcie notarialnym strona powodowa występuje jako kredytobiorca kredytu hipotecznego, a strona pozwana jako kredytodawca będący wierzycielem. W warunku umownym 4.1 tego aktu notarialnego przewidziano prowizję za udzielenie kredytu w wysokości 0,25 % pożyczonego kapitału, która miała zostać rozliczona i uiszczona w chwili sporządzenia aktu notarialnego kredytu hipotecznego przez kredytobiorcę na rzecz instytucji bankowej poprzez obciążenie rachunku bieżącego.
- 12 Wyrok Trybunału z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawach połączonych C-224/19 i C-259/19 dotyczył prowizji za udzielenie kredytu, choć nie w świetle przepisów szczególnych regulujących tę prowizję. Trybunał wydał również wyrok w dniu 16 marca 2023 r., dotyczący kontroli nieuczciwego charakteru takiego warunku umownego. W wyniku wyroku Trybunału z dnia 16 lipca 2020 r. większość Audiencias Provinciales (sądów okręgowych) w Hiszpanii postanowiła stwierdzić nieważność prowizji za udzielenie kredytów hipotecznych i nakazała bankom zwrot kwot zapłaconych przez klientów wraz z odsetkami. Kryterium przyjęte we wspomnianym wyroku Trybunału w celu stwierdzenia nieważności tej prowizji polega na tym, że banki mogą ją pobierać tylko wtedy, gdy są w stanie udowodnić usługę świadczoną na rzecz kredytobiorcy, która uzasadnia ową opłatę. W rzeczonym wyroku Trybunał stwierdził, że prowizja za udzielenie kredytu nie definiuje istoty stosunku umownego, że fakt, iż jest ona ujęta w całkowitym koszcie kredytu, nie wynika z tego, że stanowi ona część RRSO [rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania], co nie może przesądzać o jej charakterze podstawowego świadczenia w ramach danej umowy, oraz że prowizja za udzielenie kredytu w każdym razie podlegałaby wzmocnionej kontroli nieuczciwego charakteru. Wreszcie, Trybunał stwierdził, że warunek umowny nakładający na konsumenta obowiązek zapłaty prowizji za udzielenie kredytu może stwarzać na niekorzyść konsumenta, w sprzeczności z wymogiem dobrej wiary, znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków jej stron, w sytuacji gdy bank nie wykaże, że ta prowizja odpowiada rzeczywiście wykonanym przez niego usługom i poniesionym kosztom. Orzecznictwo to

zostało potwierdzone w wyrokach: *Audiencia Provincial de Zaragoza, Sección 5^a (sądu okręgowego w Saragossie, izba piąta, Hiszpania) z dnia 17 grudnia 2020 r.*; *Audiencia Provincial de Lérida, Sección 2^a (sądu okręgowego w Léridzie, izba druga, Hiszpania) z dnia 27 listopada 2020 r.*; a także *Audiencia Provincial de Madrid, Sección 11^a (sądu okręgowego w Madrycie, izba jedenasta, Hiszpania) z dnia 9 października 2020 r.* Wyrok Trybunału z dnia 16 marca 2023 r. wpisuje się w kontekst wcześniejszego wyroku Trybunału z dnia 16 lipca 2020 r., przy czym nie uznano, że warunek umowny dotyczący prowizji za udzielenie kredytu może automatycznie spełniać wymóg przejrzystości, oraz stwierdzono, że należy wziąć pod uwagę: (i) sformułowanie warunku umownego; (ii) informacje, jakie instytucja finansowa przekazała kredytobiorcy, w tym informacje, do których przekazania jest ona zobowiązana zgodnie z odpowiednimi uregulowaniami sektorowymi; (iii) formy zachęty prowadzone przez instytucję finansową w przedmiocie takich kredytów; oraz (iv) „a to z uwzględnieniem poziomu uwagi, jakiego można oczekiwać od właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego przeciętnego konsumenta”.

13 W wyroku *Tribunal Supremo, Sección Primera (sądu najwyższego, izba pierwsza, Hiszpania) 816/2023 z dnia 29 maja 2023 r. w przedmiocie skargi kasacyjnej 919/2019* wskazano, że brak dowodu świadczenia usług, za które prowizja za udzielenie kredytu stanowi wynagrodzenie, nie jest przesłanką ważności tej prowizji, ponieważ zdaniem Trybunału nie jest to warunek konieczny jej ważności. Konieczne jest zatem przeprowadzenie analizy przejrzystości i treści, ale przyjmując jasny punkt wyjścia: usługi, za które prowizja za udzielenie kredytu stanowi wynagrodzenie, są nieodłącznie związane z samym udzieleniem kredytu hipotecznego i są wymienione lub wskazane w przepisach sektorowych.

14 W wyroku *Tribunal Supremo (sądu najwyższego) 816/2023 z dnia 29 maja 2023 r.* przeanalizowano wyrok wydany przez Trybunał i w tym względzie podkreślono, co następuje:

1. Należy wykluczyć, że prowizja za udzielenie kredytu stanowi część głównego przedmiotu umowy, ponieważ we wspomnianym wyroku Trybunału utrzymano ściśle pojęcie istotnego elementu umowy kredytu z punktu widzenia kredytobiorcy i uznano, że jedynie odsetki zwykle stanowią ten istotny element.

W związku z tym *Tribunal Supremo (sąd najwyższy)* uważa, że należy zmienić orzecznictwo krajowe w ten sposób, że ponieważ prowizja za udzielenie kredytu nie stanowi istotnego elementu umowy zgodnie z art. 4 ust. 2 *dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich*, może ona podlegać kontroli merytorycznej (nieuczciwego charakteru).

2. Prowizja za udzielenie kredytu stanowi wynagrodzenie z tytułu kosztów oceny, udzielenia pożyczki lub kredytu hipotecznego bądź zarządzania nimi. Prowizja za udzielenie kredytu nie jest zatem sama w sobie nieuczciwa.

3. Warunek dotyczący prowizji za udzielenie kredytu, poza tym, że musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, musi spełniać kryterium przejrzystości materialnej w przypadku umowy zawieranej z konsumentami lub użytkownikami. W tym względzie, aby orzec w przedmiocie zgodności z prawem tego warunku umownego, sąd krajowy musi:

– Ustalić konsekwencje ekonomiczne, jakie wynikają dla konsumenta ze wspomnianego warunku umownego, co pozwoli konsumentowi zrozumieć charakter usług wykonanych jako świadczenie wzajemne z tytułu kosztów przewidzianych w tym warunku umownym.

– Ustalić, czy różne koszty przewidziane w umowie lub usługi, za które stanowią one wynagrodzenie, nie nakładają się na siebie.

– Ustalić, czy instytucja finansowa przekazała obowiązkowe informacje zgodnie z prawem krajowym i czy zawarła je w swojej ofercie lub reklamie przed zawarciem umowy takiej, jaka została zawarta. Sąd krajowy musi także ustalić, czy na podstawie tych informacji lub tej reklamy konsument mógł powziąć wystarczającą wiedzę o treści ekonomicznej i działaniu warunku dotyczącego prowizji za udzielenie kredytu w ramach umowy, to znaczy, czy zna przyczyny uzasadniające wynagrodzenie, jakie stanowi prowizja za udzielenie kredytu, nawet jeśli kredytodawca nie jest zobowiązany do określenia w umowie charakteru wszystkich usług wykonanych jako świadczenie wzajemne z tytułu prowizji za udzielenie kredytu.

– Ocenic szczególną uwagę, jaką przeciętny konsument zwraca na tego rodzaju warunek umowy w zakresie, w jakim przewiduje on zapłatę w całości znacznej kwoty z chwilą udzielenia pożyczki lub kredytu.

4. W celu zbadania ewentualnego nieuczciwego charakteru warunku umownego Tribunal Supremo (sąd najwyższy) wskazuje, że Trybunał uważa:

– W odniesieniu do dobrej wiary – że należy ustalić, czy kredytodawca, traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny, mógłby racjonalnie spodziewać się, że konsument ten przyjąłby taki warunek w drodze indywidualnych negocjacji.

– W odniesieniu do znaczącej nierównowagi – że nie można stwierdzić, iż warunek umowy ustanawiający prowizję za udzielenie pożyczki lub kredytu hipotecznego w każdym razie nie zachowuje równowagi między wynikającymi z umowy prawami i obowiązkami stron, lecz że należy ocenić, czy koszt ten nie jest nieproporcjonalny w stosunku do kwoty pożyczki lub czy usługi, za które prowizja ta stanowi wynagrodzenie, nie są już uwzględnione w innych pozycjach obciążających konsumenta (pkt 51, 58 i 59).

15 W odniesieniu do przepisów krajowych mających zastosowanie do informacji, które instytucja finansowa musi przekazać konsumentowi w umowach pożyczki lub kredytu hipotecznego, w szczególności w odniesieniu do prowizji za

udzielenie kredytu, w wyroku *Tribunal Supremo (sądu najwyższego)* z dnia 29 maja 2023 r. stwierdzono, co następuje:

1. W przepisach dotyczących przejrzystości w bankowości prowizja za udzielenie kredytu jest traktowana w sposób szczególny, odmiennie od innych opłat bankowych.

Orden de 5 de mayo de 1994, sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecados (rozporządzenie z dnia 5 maja 1994 r. w sprawie przejrzystości warunków finansowych kredytów hipotecznych) (na podstawie którego przepisów została zawarta sporna umowa) stanowi w pkt 4 załącznika II:

„4. Opłaty.

1. Prowizja za udzielenie kredytu. – Wszystkie koszty związane z oceną kredytu, udzieleniem kredytu hipotecznego lub zarządzaniem nim bądź inne podobne koszty nieodłącznie związane z działalnością instytucji finansowej podejmowaną w celu udzielenia kredytu należy obowiązkowo włączyć do prowizji zwanej »prowizją za udzielenie kredytu«, która to prowizja jest naliczana tylko jednorazowo. Kwota oraz forma i data zapłaty tej prowizji są szczegółowo określone w tym warunku umownym. [...]

2. Inne prowizje i późniejsze koszty – Poza »prowizją za udzielenie kredytu« możliwe jest jedynie obciążenie kredytobiorcy: [...]

c) prowizjami, o których poinformowano należycie Banco de España (bank Hiszpanii) zgodnie z przepisami rozporządzenia z dnia 12 grudnia 1989 r. i jego rozporządzeniami wykonawczymi, i które to prowizje odpowiadają świadczeniu konkretnej usługi przez instytucję finansową odmienną niż samo zwykłe zarządzanie kredytem”.

2. To odmierne traktowanie prowizji za udzielenie kredytu i pozostałych prowizji bankowych zostało utrzymane w pierwotnym brzmieniu *Ley 2/2009, de 31 de marzo, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito (ustawy 2/2009 z dnia 31 marca 2009 r. regulującej zawieranie z konsumentami umów pożyczki lub kredytu hipotecznego oraz umów usług pośrednictwa w zawieraniu umów pożyczki lub kredytu)*. Artykuł 5 tej ustawy przewidywał następujące obowiązki w zakresie przejrzystości prowizji i kosztów:

„1. Przedsiębiorstwa zachowują swobodę ustalania taryf prowizji, warunków i kosztów, które mają obciążać konsumentów, z zastrzeżeniem jedynie ograniczeń w zakresie nieuczciwych warunków umownych przewidzianych w niniejszej ustawie, w ustawie z dnia 23 lipca 1908 r. oraz w Real Decreto Legislativo en materia de cláusulas abusivas (królewskim dekretem z mocą ustawy) 1/2007 z dnia 16 listopada 2007 r. w dziedzinie nieuczciwych warunków.

W taryfach prowizji lub wyrównań i kosztów obciążających klienta, w tym z tytułu działalności doradczej, wskazuje się okoliczności i w stosownym przypadku częstotliwość, z jaką opłaty te mogą być pobierane. Prowizje lub wyrównania i koszty obciążające klienta powinny odpowiadać usługom rzeczywiście wykonanym lub kosztom poniesionym. Nie można pobierać prowizji lub opłat z tytułu usług, na które konsument nie wyraził wyraźnej zgody lub których wyraźnie nie zamówił.

2. Niezależnie od przepisów poprzedniego ustępu:

a) Przepisy dotyczące rekompensaty z tytułu przedterminowej spłaty zawarte w uregulowaniu szczególnym dotyczącym rynku hipotecznego mają zastosowanie do pożyczek lub kredytów hipotecznych, z wyjątkiem pożyczek lub kredytów hipotecznych udzielonych przed dniem 9 grudnia 2007 r., a umowa przewiduje system prowizji z tytułu przedterminowej spłaty, o którym mowa w Ley 2/1994, de 30 de marzo, sobre subrogación y modificación de préstamos hipotecarios (ustawie 2/1994 z dnia 30 marca 1994 r. o podstawieniu wierzytelności hipotecznej i zmianie kredytu hipotecznego), w którym to przypadku zastosowanie ma ten system.

b) W przypadku pożyczek lub mieszkaniowych kredytów hipotecznych jednorazowa prowizja za udzielenie kredytu obejmuje wszelkie koszty związane z oceną, udzieleniem pożyczki lub kredytu hipotecznego lub zarządzaniem nimi bądź inne podobne koszty nieodłącznie związane z działalnością przedsiębiorstwa w związku z udzieleniem pożyczki lub kredytu. W przypadku pożyczek lub kredytów denominowanych w walucie obcej prowizja za udzielenie kredytu obejmuje również wszelkie opłaty za przeliczenie waluty związane z początkową wypłatą pożyczki lub kredytu.

Pozostałe prowizje i opłaty obciążające konsumenta, które przedsiębiorstwo stosuje w odniesieniu do takich pożyczek lub kredytów, muszą być związane ze świadczeniem konkretnej usługi innej niż udzielenie pożyczki lub kredytu lub zwykle zarządzanie nimi.

3. Obecnie ten system prawny jest zawarty w Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (ustawie 5/2019 z dnia 15 marca 2019 r. regulującej umowy kredytu na zakup nieruchomości), której art. 14, odnoszący się do zasad przejrzystości w obrocie kredytami na zakup nieruchomości, stanowi, co następuje:

„3. Opłaty lub prowizje mogą być pobierane wyłącznie z tytułu usług związanych z kredytami, które kredytobiorca lub potencjalny kredytobiorca wyraźnie zamówił lub na które wyraził on wyraźną zgodę oraz pod warunkiem, że odpowiadają one usługom rzeczywiście wykonanym lub kosztom poniesionym, które można udowodnić.

4. W przypadku uzgodnienia prowizji za udzielenie kredytu jest ona płatna jednorazowo i obejmuje wszelkie koszty związane z oceną, udzieleniem kredytu

lub zarządzaniem nim lub inne podobne koszty nieodłącznie związane z działalnością kredytodawcy w związku z udzieleniem kredytu. W przypadku kredytów denominowanych w walucie obcej prowizja za udzielenie kredytu obejmuje również wszelkie opłaty za przeliczenie waluty związane z początkową wypłatą kredytu.

Oprócz faktu, że w nowym systemie prawnym nadal obowiązuje odmienne traktowanie prowizji za udzielenie kredytu w porównaniu z innymi opłatami mającymi zastosowanie do pożyczek lub kredytów hipotecznych, należy zauważyć, że ta prowizja za udzielenie kredytu odpowiada kosztom »nieodłącznie związanym« z działalnością związaną z udzieleniem pożyczki lub kredytu, w związku z czym nie obejmuje ona żadnego innego rodzaju kosztów, które nie są nieodłącznie związane z udzieleniem pożyczki lub kredytu”.

W wyroku z dnia 29 maja 2023 r. Tribunal Supremo (sąd najwyższy) bardzo wyraźnie wskazuje, że jednoznaczne rozwiązanie co do ważności lub nieważności warunku umownego ustanawiającego prowizję za udzielenie kredytu jest niemożliwe, gdyż będzie to zależało od indywidualnej oceny każdego przypadku zgodnie z przedstawionymi dowodami.

- 16 *We wspomnianym wyroku 816/23 Tribunal Supremo (sąd najwyższy) uważa, że prowizja za udzielenie kredytu jest ważna, opierając się na następującym uzasadnieniu:*

Instytucja finansowa w pełni zastosowała się do rozporządzenia z dnia 5 maja 1994 r. (aktu prawnego mającego zastosowanie *ratione temporis*). W szczególności: (i) prowizja obejmuje wszystkie koszty oceny, udzielenia kredytu bądź zarządzania nim, które są nieodłącznie związane z działalnością związaną z udzieleniem kredytu; (ii) jest ona określona nazwą „prowizja za udzielenie kredytu”, nie zaś nazwami, które mogą wprowadzać w błąd; (iii) prowizja jest naliczana jednorazowo na początku; (iv) kwota oraz forma i data zapłaty prowizji są szczegółowo określone w warunku umownym. Pobrana kwota nie jest nieproporcjonalna, ponieważ prowizja stanowiła 0,65 % kapitału kredytu, a średni koszt prowizji za udzielenie kredytu wynosi od 0,25 % do 1,5 %.

- 17 *W związku z powyższym sądy będą musiały zbadać zgodnie ze wskazówkami określonymi przez Tribunal Supremo (sąd najwyższy) we wspomnianym wyroku 816/23, czy każdy ze spornych warunków umownych spełnia kryteria przejrzystości i sformułowania, ponieważ prowizja za udzielenie kredytu nie stanowi części wynagrodzenia z tytułu umowy.*

SENTENCJA

SĄD ODSYŁAJĄCY POSTANAWIA, CO NASTĘPUJE:

- 18 Zawiesza się postępowanie na tym etapie postępowania.

- 19 Kieruje się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w celu uzyskania odpowiedzi na następujące pytania:
- 20 **Pytanie pierwsze.** Czy regulacje unijne stoją na przeszkodzie wykładni dokonanej przez Tribunal Supremo (sąd najwyższy, Hiszpania) w odniesieniu do prowizji za udzielenie kredytu, zgodnie z którą to wykładnią samo wskazanie w akcie notarialnym ustanawiającym zabezpieczenie hipoteką kwoty warunku umownego, która nie przekracza ustalonego progu, jest wystarczające, aby uznać, że w świetle *art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG* ta prowizja nie ma nieuczciwego charakteru ze względu na brak przejrzystości, nawet jeśli w owym warunku umownym nie określono treści lub daty zapłaty prowizji?
- 21 **Pytanie drugie.** Jeżeli konsument zostanie poinformowany o spornym warunku umownym przed zawarciem umowy, jeżeli ten warunek umowy nie jest uznany za objęty zakresem działalności polegającej na udzielaniu kredytów bankowych, jak określono w *dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE*, oraz jeżeli jest on uznany za niezwiązany z samymi odsetkami zwykłymi, to czy nie należy wystawić faktur oraz ostatecznie określić wspomnianych usług, przed obciążeniem tymi kosztami konsumenta, oraz czy ten brak wystawienia faktur i brak określenia usług nie byłyby sprzeczne z regulacjami unijnymi w zakresie, w jakim miałyby wpływ na przejrzystość materialną rzeczzonego warunku umownego?

[...] [Końcowe kwestie proceduralne]